

HISTÒRIA DE CATALUNYA

Tema XXI: De la dictadura a la “partidocràcia”

17 de març de 2011

Un cop aconseguit el reconeixement internacional del règim franquista, l'oposició canvià d'estratègia, car les institucions de l'exili cada cop més perdien el contacte amb la realitat del país i ja el 1956 el PCE proposava un acord de “*reconciliación nacional*” per unir totes les forces contràries a la dictadura. Apareixien les primeres vagues d'estudiants a Barcelona, que reclamaven la supressió del SEU, el sindicat falangista, als que estaven obligats a afiliar-se. També a l'abril de 1956, empreses com SEAT, Fabra i Coats i Siemens, declaraven vaga. Els sindicats verticals perdien influència i és constituïen sindicats clandestins, alguns hereus de la república, com UGT i CNT i també una nova organització: Comissions Obreres (CC.OO.).

A l'exili, Josep Irla fou investit com President de la Generalitat després de la mort de Companys i el 1954, vell i malalt, dimití. Els diputats del Parlament supervivents, escolliren a Josep Tarradellas que havia estat conseller en cap en el darrer govern de Companys, com a President.

Progrés econòmic i repressió.

Als anys 60, amb la liberalització econòmica del pla de desenvolupament, la producció industrial és multiplicà ràpidament i l'introducció de maquinària, adobs i noves tècniques al camp i encara que s'abandonaren les terres magres o esquerpes, augmentà la producció i produí l'èxode rural de més de dos milions de jornalers. Aquest excedent fou absorbit en gran part per les economies en expansió: França, amb 426.000 emigrants, Alemanya, amb 444.000, Suïssa 361.000, Anglaterra, 96.000 i d'altres, prop de 100.000. El desenvolupament del turisme, impulsat pel nou ministre, Manuel Fraga Iribarne, permeté absorbir un bon nombre de persones. Si el 1961 arribaren 7 milions de turistes, cinc anys més tard, ja eren 17 milions. Territoris com la costa mediterrània i les illes Balears canviaren llur fesomia i estils de vida de manera de vertigen.

Amb aquests canvis, s'anà configurant una nova classe mitjana, filla de la millora del nivell d'educació i de vida, encara que hi havia grans bosses de pobresa que és reflectia en les barriades d'habitaclles precaris anomenats “barraques”, on s'amuntegaven, en condicions infrahumanes, un gran nombre de nouvinguts. Els que aconseguien un millor nivell econòmic, poblaven els entorns de les poblacions industrials o turístiques on s'anaven construint barris sencers, a voltes sense cap mena de serveis.

Aquestes millores no representaren una suavització de la repressió. Malgrat que el govern del desenvolupament format per membres de l'Opus Dei no compartien la retòrica falangista i els distanciava del partit únic i dels militars (l'afer MATESA fou una prova palesa d'aquest distanciament), saberen guanyar-se a Luis Carrero Blanco, al qui Franco tenia tota la confiança i donaren suport al dictador. Falangistes com Fraga, s'afegiren a aquest grup, arraconant als líders tradicionals, com Girón i Solís Ruiz.

El 1959, un comunista destacat, Julian Grimau, havia tornat a Espanya de forma clandestina, per tal d'organitzar el Partit Comunista. Tres anys més tard, era detingut i en un judici ple d'irregularitats, condemnat a mort i executat a Madrid el 20 d'abril de 1963. De res valgué la pressió internacional, inclosa la de Pau VI a favor de la commutació de la pena. Això ocasionà una condemna universal, el rebuig generalitzat. Manuel Fraga, com ministre d'informació, intentà justificar, sense èxit, la condemna.

El 22 de gener de 1961, un grup de 24 revolucionaris espanyols i portuguesos, sota la direcció d'un ex - capità portuguès, Henrique Galvao, segrestaven a alta mar el transatlàntic portuguès “Santa Maria”. Ho feren en nom del DRIL, directori revolucionari

ibèric d'alliberament, per cridar l'atenció sobre les dictadures ibèriques i tingué un gran ressò internacional. Aconseguit aquest objectiu, els segrestadors és lliuraren al Brasil. El fet provocà l'indignació dels dos dictadors, Salazar i Franco amb els Estats Units, per haver fet de mitjancers amb els rebels.

El juny de 1962 és celebrà a Munich el IV Congrés del Moviment Europeu on assistiren molts representants espanyols de l'interior i de l'exili, amb un ample ventall ideològic amb l'excepció dels comunistes . El Congrés aprovà una resolució a favor de la democràcia a Espanya i la dictadura reaccionà titllant-la de "*Conturbenio de Munich*".

El paper de l'Església després de Pius XII

Des de finals dels anys 50, diversos grups catòlics, emparats per clergues progressistes, crítics amb el nacionalcatolicisme imperant, dins de la línia emanada del Papa Joan XXIII, acolliren grups com la Joventut Obrera Catòlica (JOC) o l'HOAC. Capellans hagueren que actuaven als barris obrers i compartien amb aquests els problemes i la feina com uns obrers més. Prenien consciència de les injustícies i desigualtats socials, en contrast amb la complicitat de la jerarquia amb el poder polític i els empresaris. Entre 1962 i 1965, impulsat pels Papes Joan XXIII i Pau VI, és celebrà el Concili Vaticà II, que suposava una obertura de l'església al món real, especialment als més desfavorits. Aquests principis és situaven a les antípodes del catolicisme oficial i molts sectors catòlics començaren a rebutjar una jerarquia que defensava l'ideari de la dictadura.

En aquest context, l'any 1963 l'abat de Montserrat, Aureli María Escarré, feia unes declaracions al diari "Le Monde", en que criticava la dictadura. Entre d'altres, afirmava que Espanya continuava dividida entre vencedors i vençuts, que l'església no feia res per superar aquesta divisió i que l'estat si bé es deia cristià, no obeïa els principis del cristianisme. Continuava dient que la primera subversió existent era la del govern i que el poble tenia dret a escollir el seu govern i a canviar-ho. Feia una crida per l'alliberament dels presos polítics, que no estava en relació a la pau que l'estat no havia aconseguit i denunciava que Catalunya era un dels exemples a la que s'aplicava l'encíclica en el que pertoca a les minories ètniques, mentre que el règim obstaculitzava el desenvolupament de la cultura catalana, car Catalunya era una nació i tenia dret a la personalitat pròpia en el si d'Espanya. I reblava amb aquesta afirmació: "Nosaltres som espanyols, no pas castellans". Era el 14 de setembre de 1963, i aquestes declaracions li costà l'exili forçós. El ministre Fraga volgué minimitzar el ressò i impedí que transcendiren a l'interior del país, malgrat que, boca a boca i pamflets clandestins circularen profusament.

Des de llavors, Montserrat és convertí en un referent antifranquista. L'abat Escarré tornà molt malalt per morir a la terra natal l'any 1968. Les seves exèquies foren una manifestació catalanista sense precedents.

El 1960, "els fets del Palau" fou altre maldecap pel règim. Es celebrava el cinquanta aniversari de l'Orfeó Català i és programà "El cant de la senyera", fins aleshores prohibida pel règim. Durant l'acte, arribà la prohibició d'interpretar-la i el públic, dempeus, la cantà malgrat la presència de diversos ministres de Franco. La policia intentà detenir a molts dels assistents que pogueren fugir per l'actuació d'un grup "d'almogàvers" que estossinaren als policies i aquests, rabiüts, detingueren als vianants que res tenien a veure, entre ells a Jordi Pujol, que si bé havia col·laborat en la preparació dels fets, no participà en l'acció.

El 1966, el nomenament de Marcelo González com arquebisbe de Barcelona, ocasionà el rebuig fins i tot del dimissionari Modrego. "Volem bisbes catalans" fou la consigna i hagué una manifestació de capellans, uns 90, davant de la jefatura superior de policia de Barcelona, en protesta a les tortures infligides al estudiant, Josep Boix, pel comissari Creix, antic policia republicà i quintacolumnista al servei dels franquistes, cap de la Brigada político-social. Fou un fet insòlit i sorprenent contemplar aquests capellans amb sotana,

perseguits i apallissats pels "grisos" i que demostrà que molts catòlics ja no donaven suport al règim. Ja al mateix any, s'havia organitzat el Sindicat Democràtic d'estudiants de Barcelona, que es va fer en la clandestinitat, al convent dels caputxins de Sarrià. Assabentada la policia, assetjà el convent durant tres dies a la fi dels quals, prengueren les instal·lacions i aplicaren represàlies als estudiants i intel·lectuals per part del rector, Alfonso Garcia-Valdecasas que no pogué impedir però la dissolució del SEU falangista.

El 1964, militants catòlics i comunistes anaren articulant un moviment sindical, "Comissions Obreres"(CC.OO.), que, de mica en mica, s'anaren infiltrant en el sindicat oficial i en les eleccions de 1966, els candidats vinculats obtingueren els millors resultats. Això motivà que el TOP (Tribunal d'Ordre Públic), antecedent de l'actual Audiència Nacional, declarà il·legal les CC.OO. iniciant-se una persecució sistemàtica amb la detenció dels dirigents, entre ells Marcelino Camacho, que provocà greus conflictes laborals.

El 1969, Franco nomenava a Joan Carles de Borbó com el seu successor. Aquesta decisió no fou fàcil, car l'entorn del dictador estava dividit, incloent-hi la família del dictador. En principi, el candidat carlí, Carles-Hug de Borbó-Parma, casat amb la princesa Irtene, germana de la reina Beatriu d'Holanda, un candidat modern, partidari d'un model federal per l'estat espanyol i molt vinculat als moviments socials i polítics europeus. Ja el 1962, d'incògnit, treballà durant un mes de miner a Astúries per conèixer la realitat social del proletariat espanyol. Enfrontat amb Franco, se li negà la nacionalitat espanyola i per consell de López Rodó, expulsat del país el 1968. Anys a venir, el 9 de maig de 1976, es presentà a la tradicional peregrinació carlina a Montejurra i al moment d'iniciar el parlament, un grup de pistolers obrí foc contra Carles Hug i els seus acompanyants amb el resultat de dos morts i més de quinze ferits. El govern atribuï l'acció a un grup carlí dissident, el cert però és que es demostrà l'implicació de membres de l'exèrcit, de la guàrdia civil i del propi govern.

Decidit Joan Carles com a successor, no finí aquí la polèmica: el 1972 un cosí de Joan Carles, Alfons de Borbó, casava amb la néta de Franco, Maria del Carmen Martínez-Bordiu i les intrigues familiars dels pares i de l'àvia de la núvia, Carmen Polo, és multiplicaren i sotmeteren a l'ancià dictador a un martelleig constant. Joan Carles però, tenia el suport de Carrero Blanco i dels caps militars i Franco no és va desdir de llur decisió.

Un fet que el règim cuità de mantenir ocult, fou el segrest, l'any 1967, de l'imatge de la Mare de Déu de Núria. El 9 de juliol, una setmana abans que en demostració franquista, és procedís a la coronació, un grup d'activistes almogàvers dirigits per En Xavier Polo, entraven de matinada al santuari i s'enduien la imatge a peu, fins a Queralbs, des de on la portaren fins a una masia de Vallgorguina. Al matí, se'n adonaren al Santuari de la desaparició i avisada la guàrdia civil, amb més de cent efectius escorcollaven les muntanyes veïnes, establien controls a les carreteres i mobilitzaven la gendarmeria francesa a l'altra banda, però la imatge ja hi era a Vallgorguina. Mentre, la guàrdia civil detenia i interrogava al vicari de Ribes de Freser, Enric Lahoz, de conegudes conviccions antifranquistes. Fraga qualificava als activistes com "lladres sacrílegs i donava instruccions de no parlar de l'afer fins la detenció dels autors, que no ocorregué i la censura fou total.

El grup reivindicà l'acció i demanava el retorn de l'abat Escarré, exiliat i la dimissió de l'arquebisbe de Barcelona, Marcelo González i llur substitució per un bisbe català. Aquest afer tingué un gran ressò a Europa i al Vaticà i influí en la postura d'aquest darrer. La coronació tingué lloc com estava previst, però amb una imatge de guix, còpia de l'original. Cinc anys més tard, aconseguits els objectius, era retornada la imatge per mitjà de Josep Benet, que la lliurà al bisbe d'Urgell, el 28 de gener de 1972, el mateix dia que Narcís Jubany prenia possessió del arquebisbat de Barcelona.

Per aquells temps, prenen volada les agrupacions escoltes, anomenades “minyons de muntanya”, emparats per moltes parròquies. Fou una escola de convivència i d'integració al fet català, car moltes d'aquestes agrupacions és fundaren en centres parroquials dels suburbis, on la població d'origen immigrant era majoria. Aviat entraren en col·lisió amb l'organització falangista, única permesa, OJE, abans “*Falanges juveniles de Franco*” i durant anys foren freqüents els incidents en forma d'agressions per part de la “*Guardia de Franco*”, intentant sembrar la por per mitjà dels apallissaments i crema de campaments, fins que l'intervenció d'escamots de protecció dels almogàvers, posaren final a aquests incidents, com el que ocorregué a Sant Martí de Montnegre el 1970.

També el 1968 una organització nascuda al país Basc, ETA, que s'havia fundat el 1959 i havia protagonitzat el segrest del cònsol alemany a Sant Sebastià, feia el primer atemptat mortal: Melitón Manzanas, cap de la brigada político-social de Guipúscoa i afamat torturador. El govern proclamà l'estat d'excepció al país Basc i un regitzell d'abusos policials, especialment a la Goierria amb poblacions com Tolosa i Beasain. El 1970 és celebrà l'anomenat procés de Burgos, farcit d'irregularitats, on setze membres d'ETA foren condemnats a mort. Les protestes a tot arreu, també al Vaticà i dins de l'estat espanyol, on un nombrós grup d'intel·lectuals catalans és tancaren a Montserrat com a protesta, aconseguí que es commutessin les penes de mort per la cadena perpètua.

El 7 de novembre de 1971 és constituí l'Assemblea de Catalunya, on s'aplegava tot l'antifranquisme català polític, sindical, cívic i cultural. Establí un programa de mínims de quatre punts: amnistia general pels presos polítics i exiliats, l'exercici de les llibertats democràtiques, el restabliment de la Generalitat i de l'autonomia de Catalunya i la coordinació de l'acció per la lluita democràtica de tots els pobles peninsulars. Tot sintetitzat amb el lema: “Amnistia, llibertat i estatut d'autonomia.”

La fi del règim.

L'existència de la dictadura, malgrat els esforços dels ministres, especialment Fraga i López Rodó, feia impossible l'ingrés a la Comunitat Econòmica Europea i que colpejà durament l'economia del país a conseqüència de la crisi del petroli de 1973. El juny d'aquest any, Luis Carrero Blanco assumia la presidència del govern i el 20 de desembre, en un fosc episodi, mai aclarit, moria en un atemptat on el braç executor foren membres d'ETA però la logística emprada feia pensar en la complicitat d'algun servei secret d'una potència estrangera. La mort de Carrero Blanco deixava sense suport la continuació de la dictadura i el gener de 1974, Carlos Arias Navarro, conegut com el “carnisser de Màlaga” a la guerra civil, assumia el govern. S'endurí la repressió i el març de 1974 el règim executava a Salvador Puig Antich intentant sembrar la por als opositors. El règim se sentia acorralat el 1974, quan a l'abril i al setembre cauen les dictadures de Portugal i de Grècia, aquests fets esperonen a l'oposició franquista que crea diverses plataformes com la Junta Democràtica.

El juliol, Franco és hospitalitzat i Joan Carles assumeix el poder de forma interina, fent-se palesa la divisió dels polítics del règim. Immobilistes i aperturistes, encara que aquests darrers propiciaven una mena de “gatopardisme”: canviar-ho tot perquè res no canvi”.

El creixement desordenat, caòtic de barriades noves en les poblacions fabrils, motivà la creació de les associacions de veïns que esdevingueren un gran moviment social i a la llarga, també polític. Les crítiques és multiplicaven des de els col·legis professionals, intel·lectuals, centres universitaris i periodistes, això motivà l'augment de magistrats del Tribunal d'Ordre Públic, creat el 1962 i que instruí un total de 22.660 processos fins el 1975. En els dos darrers anys, quasi 14.000 expedients. És multiplicaren els segrestos i multes de publicacions i la presó de periodistes, com el barceloní Josep Maria Huertas Claveria.

La posició del Vaticà sota el pontificat de Pau VI, esperonà l'oposició d'una part del clergat i és un fet significatiu que el 1968 s'obrí a Zamora la primera presó exclusiva pels eclesiàstics i Lluís Maria Xirinachs fou un dels primers en l'estrena.

Els diferents grups polítics, convençuts de la proximitat de la mort del dictador, començaren a organitzar-se. Democratacristians, socialistes i comunistes preien posicions gairebé a cara descoberta, mentre la camarilla governant enduria la repressió.

L'any 70, amb motiu de la nova llei d'educació (LOGSE), és demanà la inclusió del català, i no fou atès. Al març de 1975, és promogué una campanya contra els regidors dels ajuntaments de Barcelona i Girona que votaren en contra de subvencionar l'ensenyament del català.

Cal glossar el fenomen de la "Nova Cançó" que a més de modernitzar la música popular en català, acostumà al públic jove, i especialment als nous nats, a expressar-se en català sense complexos.

També l'activitat de la Universitat Catalana d'Estiu, a Prada de Conflent, reivindicà el català com a llengua de progrés científic. També sorgia una iniciativa de gran abast: "La Gran Enciclopèdia Catalana" que abastava de forma rigorosa el saber d'una època. Prohoms i mecenes, com Joan Baptista Cendrós i Enric Carulla, dedicaren mitjans i energies al desenvolupament cultural català.

No tot foren flors i violes: el poder era absolutament hostil. El 1973, detectat el lloc de reunió de la Comissió permanent de l'Assemblea de Catalunya, la policia arrestava a 113 dels seus membres. Escamots de l'ultradreta, emparats per les autoritats, assaltaven llibreries catalanes i destruïen els arxius i el mobiliari de la redacció de la Gran Enciclopèdia. El president del F.C. Barcelona, Agustí Montal, era detingut i esbronat pel governador

Civil per fer servir el català en la megafonia de l'estadi. Recitals de la Nova Cançó eren censurats i sovint prohibits i fins i tot cantants com Raimon o Serrat, els calgué exiliar-se per un temps.

El darrer govern del dictador, presidit per Arias Navarro, és manifestà inoperant, presoner del seu immobilisme. Sovintejaven les vagues obreres quan les estructures sindicals estaven ja controlades pels sindicats clandestins.

El juliol de 1974, promogut pels comandants Busquets i Cardona, és conegué l'existència de la "*Unión Militar Democrática*" que, encara que molt minoritària, demostrava que ja a l'exèrcit apareixien fissures quan tothom creia que era un bloc monolític. I al 1975, aprofitant la debilitat del règim, Marroc se'n apoderà del Sahara occidental sense que Espanya fes res per defensar als seus pobladors.

Les accions armades d'ETA i del FRAP és multiplicaren i el règim, acorralat, respongué amb el terror. El règim, que s'havia iniciat matant, acabaria com s'inicià: matant. El 27 de setembre, s'executaven tres membres del FRAP i dos d'ETA. Aquest fet aixecà un clam mundial, hagué retirada d'ambaixadors i multitudinàries manifestacions contra el règim, amb l'incendi de l'ambaixada a Lisboa i l'assalt a la de París. El règim restava aïllat.

Molt malalt, el dictador restà hospitalitzat a partir del 18 d'octubre, atès pel seu gendre, Cristóbal Martínez-Bordiu que li mantingué en vida, prolongant-li una llarga agonia fins el 20 de novembre, en que és certificà la seva mort.

El 22 de novembre, Joan Carles I era proclamat rei a les Corts.

La Transició.

Confirmat Arias Navarro com cap de govern pel rei, formà un gabinet amb significats franquistes i es mantingué la repressió generalitzada, igual si eren manifestacions de caire polític o laboral. La transició no fou pacífica i es cobrà un bon tribut de sang i de patiments com les manifestacions de Barcelona, el febrer de 1976 i la vaga general de Vitòria amb

l'assalt policial a una església i el metrallament dels obrers que s'havien refugiat amb el resultat de quatre morts i nombrosos ferits. La cínica resposta del ministre de la governació, Manuel Fraga, fou: *"la calle es mía"* Aquest barrut, mai ha demanat perdó.

La celebració de l'1 de maig, fou durament reprimida. Mentre, Joan Carles i la reina Sofia visitaven Catalunya el febrer i, sorprenentment, una part del seu discurs ho feia en català, més de quatre segles que ho feu Carles I. I és comprometé a crear un organisme de descentralització administrativa, el Consell General de Catalunya, amb l'encàrrec d'elaborar un avantprojecte d'estatut.

El dia de Sant Jordi, sortia el primer número del diari AVUI, el primer en català i per primer cop, l'onze de setembre, hagué una multitudinària manifestació a Sant Boi del Llobregat que aplegà més de cent mil persones.

El rei forçà la dimissió d'Arias Navarro i promogué el nomenament d'Adolfo Suárez amb un projecte de reforma política. El 15 de desembre és sotmeté a referèndum que fou aprovat per ampla majoria. A Madrid, escamots ultradretans assassinaven a manifestants progressistes i a advocats laboralistes i en represàlia, el GRAPO assassinava a policies i guàrdies civils. La extrema dreta demanava a crits que l'exèrcit acabés amb la reforma política.

El 15 de juny de 1977 és celebraren les primeres eleccions democràtiques que donaren la victòria al partit liderat per Suárez i el PSC a Catalunya i amb el PSOE és convertia en la segona força a l'estat. Esquerra Republicana de Catalunya no participà per no estar legalitzada encara.

El govern Suárez, espantat per la gran manifestació de l'onze de setembre de 1977, prohibida i que es cobrà dos víctimes al seu inici, amb el propòsit de baixar la tensió a Catalunya, autoritzà la restauració de la Generalitat i el retorn del president a l'exili, Josep Tarradellas, el 23 d'octubre de 1977 amb el seu "Ja sóc aquí!" Fou l'única institució de la II república que la monarquia reconegué.

Instal·lada nominalment la Generalitat, és nomenà la Comissió dels Vint amb el propòsit de redactar un Estatut d'autonomia. A mitjan setembre de 1978 la comissió és tancava al parador de Sau i amb interrupcions, el 5 de novembre, s'enllestia l'avantprojecte. Aprovat per les Corts de Madrid el text definitiu amb importants retallades, el 25 d'octubre de 1979 és presentava al poble de Catalunya en referèndum i aprovat pel 90 per cent dels vots, amb una abstenció del 40 per cent. Quaranta set anys més tard, Catalunya tornava a tenir entitat política i jurídica.

El 20 de març de 1980 foren les primeres eleccions al Parlament i contra tots els pronòstics, la victòria fou per Convergència i Unió que oferí als grans perdedors, els socialistes, una coalició. Rebutjada aquesta, Jordi Pujol, líder de CiU, formà govern amb Esquerra Republicana i Unió del Centre Democràtic, el partit d'Adolfo Suárez.

El partit al poder, UCD s'anava afeblint per les crisis internes, per les discrepàncies i polèmiques que envoltaven les decisions del govern (estat de les autonomies, llei del divorci, enfrontaments amb l'exèrcit i l'església), el PSOE liderat per Felipe González anava guanyant terreny. L'activitat d'ETA i el desgavell polític ocasionat per la crisi d'UCD, que obligà a Suárez a dimitir, esperonà als militars colpistes, fins aleshores aturats pel viceprimer ministre, el general Manuel Gutiérrez Mellado. També l'alta clerecia donava suport a un cop de força i el cardenal Vicente Enrique Tarancón, molt criticat pels sectors més ultramuntans, tenia dificultats per tal de controlar-los. Es produïa el cop d'estat el 23 de febrer de 1981, còpia al de la presa del Congrés feta pel general Pavia el 1874: el tinent coronel Tejero, amb un escamot de guàrdies civils ocupà el Congrés i el capità general de València, Jaume Milans del Bosch, treia els tancs pels carrers d'aquesta ciutat. Segrestats els diputats i el govern, només restava el rei en llibertat i no fou fins a la mitjanit que el rei, emprant la televisió i la ràdio, condemnava el cop d'estat, fins aleshores incruent.

Aparentment el cop fracassà calà però en el col·lectiu polític l'idea que les autonomies, especialment la catalana i la basca eren la causa dels mals del país i tot seguit els partits espanyols de dreta i d'esquerra, posats d'acord, creaven la LOAPA per tal de limitar les competències i atribucions de les autonomies.

Hi ha moltes incògnites en els successos d'aquella jornada. ¿Com és que el preceptor del rei, home de llur màxima confiança, el general Alfonso Armada, era el cap de la conjura? ¿Perquè sempre sostingué que ho va fer pensant que era el que volia el rei? El cert és que el 23-F fou un punt d'inflexió. Ja res serà igual i la democràcia serà substituïda per la "partidocràcia", un règim polític vigilat per les cúpules dirigents dels partits d'àmbit estatal. (PSOE i PP).

L'història però, continua. Ara ens cal fer-la a nosaltres.

Imatges projectades:

21-01: *Inundacions a Girona el 1940.*

21-02: *Variants dialectals del català.*

21-03: *Aiguats del Vallès l'any 1962*

21-04: *Segrest del transatlàntic "Santa Maria" l'any 1961.*

21-05: *Manuel Fraga, "l'eminència gris del règim" any 1962*

21-06: *Aureli Maria Escarré, Abat de Montserrat. 1962.*

21-07: *Segrest de ma Mare de Déu de Núria, 1967*

21-08: *Exèquies de l'abat Escarré, any 1968.*

21-09: *Nomenament de Joan Carles com a successor. 1969*

21-10: *Franco i Carrero Blanco. Juny de 1973.*

21-11: *Atemptat contra Carrero Blanco, 1973.*

21-12: *Dos significats franquistes: Porcioles i Samaranch. 1974.*

21-13: *Tancada d'intel·lectuals catalans a Montserrat, 1970*

21-14: *Assemblea de CC.OO. a l'església de Sant Josep, l'Hospitalet, 1972*

21-15: *Reunió de l'Assemblea de Catalunya, 1972*

21-16: *Portada de discs de "La Nova Cançó" 1973.*

21-17: *Portada de "El Caso" amb les execucions de Puig Antic i Heinz.*

21-18: *Antonio Juan Creix, el torturador de la policia política de Barcelona*

21-19: *Atemptat contra Carles Hug a Montejurra, 1976.*

21-20: *L'onze de setembre de 1976 a Sant Boi de Llobregat.*

21-21: *Manifestació de l'onze de setembre de 1977 a Barcelona.*

21-22: *Josep Tarradellas: "Ja sóc aquí". 23 d'octubre de 1977.*

21-23: *La Comissió dels vint que redactà l'avantprojecte d'estatut. 1978.*

21-24: *Jordi Pujol, president de la Generalitat.*

BIBLIOGRAFIA CONSULTADA:

- Ferran Soldevila* . Història de Catalunya, 3 volums. Edició 1962
- Lluís Cassassas- Oriol Vergés*: Què és Catalunya. Edició 1980.
- Joan Ruiz i Calonja*: Història de la Literatura Catalana. Edició 1954.
- Martí de Riquer - Joan F. Cabestany*: Gran Enciclopèdia Catalana Edició 1969
- Santiago Sobrequés*: Diversos articles.
- Marc-Aureli Vila*: Diverses obres i opuscles.
- Jaume Vicens-Vives*: Notícies de Catalunya. Edició 1950.
- Pierre Vilar*: Catalunya dins d'Espanya moderna.
- Pedro-Pablo Barnola*: Los orígenes de Colón. (Caracas) edició 1972
- John Prescott*: La Monarquia hispànica.
- Manuel Pérez-Vila*: Los gobernadores Welser.
- Diversos autors*: Gran Historia Universal. Cronologias I y II. Atlas Histórico Edició 1997.
- Diversos autors*: Revista Sàpiens, diversos números, anys 2008 i 2009
- Charles J. Merrill*: Colom: 500 any enganyats. (Traducció de l'anglès) 2009
- Josep Sanabre*: El Tractat dels Pirineus i la mutilació de Catalunya.
- S. Albertí*: L'Onze de Setembre de 1714. Edició 1977
- Ignasi Olagüé* La Revolución Islàmica en Occidente. 1974.
- Carlos Rojas*: Porqué perdimos la guerra. 2 Volúmenes. 1970.
- Diversos*: Crónica de la guerra española. 5 volúmenes. Edició 1966.